

Συνέντευξις με τον κ. Αδαμάντιο Πεπελάση

Στις 25-02-2012 ο λαμπρός οικονομολόγος και κάποτε στενός φίλος του Ανδρέα Παπανδρέου ήδη από την εποχή που ευρίσκοντο και οι δύο στην Αμερική, έδωσε συνέντευξη στο περιοδικό "ΜΟΝΟ". Παραθέτουμε τα εξής αποσπάσματα προς κρίσιν από τον αναγνώστη αλλά και τον μέλλοντα ιστορικό της εποχής αυτής:

<<Έχω πει και παλιότερα ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε την ευκαιρία που δεν είχε ούτε ο Καποδίστριας, ούτε ο Τρικούπης, ούτε ο Βενιζέλος. Όταν πήρε την εξουσία το 1981, είχε μαζί του τον λαό, είχε ικανούς ανθρώπους να τον υποστηρίζουν, είχε την ανοχή της κοινωνίας, αλλά και χρήμα από τις Βρυξέλλες. Και επιπλέον είχαμε πιστέψει ότι το σπουδαίο μυαλό του ήταν το μέλλον της σκέψης για τον τόπο. Από αυτή την άποψη είναι τεράστια η ευθύνη του για το σημερινό κατάντημα. Τώρα πια με αφορμή τον Ανδρέα έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι στην πολιτική δεν φτάνει η πρόθεση ούτε η αντίληψη. Θέλει και προσωπικό θάρρος.

Δεν είχε ο Ανδρέας προσωπικό θάρρος;

Δεν το εφάρμοσε ποτέ. Θα σου δώσω ένα παράδειγμα. Ο Ανδρέας πήγε στην Αμερική και σε όλη την διάρκεια του πολέμου και μετά, γύρω στο '60, ήταν στα πανεπιστήμια και δίδασκε, μάθαινε, έβλεπε. Δηλαδή η ανωτάτη παιδεία δεν ήταν μια κουβέντα γι αυτόν. Ήταν βίωμα. Τότε στην Αμερική η εκπαίδευση ήταν οργιές μπροστά απ' ό,τι στην Ευρώπη. Λοιπόν ε γνώριζε καλύτερα από κάθε άλλον τι έπρεπε να κάνει στην οικονομία, την παιδεία, τον πολιτισμό. Και τι έκανε; Σε τίνος χέρια τα άφησε; Αν δεις ποιοι ήταν υπουργοί παιδείας στις πρώτες κυβερνήσεις και τι θεσμικά μορφώματα κατασκεύασαν θα καταλάβεις πολλά!

Πώς το ερμηνεύετε αυτό;

Αυτό που θα σου πω είναι για μένα η **ερμηνεία της συνολικής αποτυχίας του Παπανδρέου**. Γιατί όταν μιλάμε για αποτυχία κάποιου πρωθυπουργού εννοούμε συγκριτικά των όσων μπορούσε να κάνει.

Ο Ανδρέας σε πολλές περιόδους της πρωθυπουργίας ή της πολιτικής του ζωής δεν ενδιαφερότανε. Δεν του καιγότανε καρφάκι. Ήτανε μέσα στη διαδικασία της καλοζωίας και της καλοπέρασης. Ο καλός πρωθυπουργός και ηγέτης όμως πρέπει να έχει και κάτι από τη στόφα του ορθόδοξου μοναχού. Του ανθρώπου που όλα τα βάζει στην άκρη και τον ενδιαφέρει μόνον πώς θα πάει η χώρα μπροστά. Και αυτά δεν συνέβησαν στην περίπτωση του Ανδρέα. Θα ήμουν ο τελευταίος που θα κατηγορούσα κάποιον για τις ερωτικές του υπερβολές. Όμως ο Ανδρέας έκανε όσα έκανε για να καλύψει την πολιτική απραξία του. **Όταν είμαστε στην Αμερική δεν ήθελε να ακούσει τη λέξη Ελλάδα, δεν του άρεσε**. Ποτέ δεν δέχτηκε την πρόσκληση των Ελλήνων φοιτητών και νεαρών καθηγητών να πάμε τη Μεγάλη Παρασκευή στον επιτάφιο. Ποτέ δεν ήρθε στο προξενείο στη γιορτή της 25ης Μαρτίου. Θα πείτε, τι επιχειρήματα είναι αυτά. Αυτά καθαυτά δεν αποδεικνύουν τίποτα. Αλλά σκεφτείτε τι σημαίνει αυτό για τον άνθρωπο που αργότερα θα κυβερνούσε τη χώρα.

Οι σχέσεις σας μαζί του τότε κλονίστηκαν;

Θα σας δώσω για την ιστορία ένα παράδειγμα διάλυσης των ηθών από αυτά που ήταν συνήθη. Ένας από τους πρωιμότερους και σοβαρότερους λόγους διάρρηξης των σχέσεων αγάπης και εμπιστοσύνης με τον Ανδρέα ήταν ότι με πίεζε, αυτός και το περιβάλλον του, να υπογράψω ένα απαράδεκτο δάνειο το 1964 στην εταιρία ΒΟΚΤΑΣ, που παρήγε τότε κοτόπουλα. Βίαιοι καβγάδες με τον Ανδρέα και το δάνειο δεν δόθηκε. Ήμουν υποδιοικητής της Αγροτικής Τράπεζας με διοικητή τον Βγενόπουλο. Κάθε φορά που το σκέφτομαι, χαμογελάω. Του έλεγα ότι όσο κι αν σου προκαλεί γέλωτα, προστατεύω κι εσένα. Τι μου είπε; Εσύ δεν έχεις καταλάβει ότι **είσαι εκεί για να υπηρετείς τα συμφέροντα της οικογένειας Παπανδρέου.**

Τι του επισήμαιναν άνθρωποι τότε; Παρατηρήσεις δεχόταν;

Όταν ήρθε στην Ελλάδα ο Ανδρέας, ήρθαμε μαζί από το ίδιο σχολείο και κάναμε υποτίθεται την ίδια δουλειά. Μπορώ να πω ανεπιφύλακτα ότι τα λέγαμε όλα μεταξύ μας. **Λοιπόν όταν του έκανες κριτική, δεν ήθελε να ακούσει.** Ή άκουγε εσένα που θα πήγαινες να του μιλήσεις και σου έλεγε ποιος ο τάδε; Ξέρεις τι λέει για σένα; Και άρχιζε μια ιστορία για να δημιουργήσει χώρο δυσπιστίας σε ό,τι προσπαθούσα να του πω. Όχι, **ο Ανδρέας δεν έδειξε τη σοφία και το ήθος για έναν άνθρωπο που βρέθηκε στη θέση να διοικεί έναν λαό.**

Ποια είναι η κληρονομιά που άφησε στον τόπο ο Ανδρέας;

Πολλοί έλεγαν, εγώ θα ψηφίσω ΠΑΣΟΚ γιατί μου φέρνει ψωμί και παρατήστε με. Ο Ανδρέας τελικά είχε προσδεθεί στην ιστορία ότι δίνει λεφτά στους μη προνομιούχους και τους βάζει στην εξουσία. Και αυτή θα πουν οι υποστηρικτές του ήταν η μεγάλη του προσφορά. Αλλά έγινε τόσο άτσαλα και χυδαία που ακυρώνεται. **Η ιστορία θα καταγράψει τελικά τη ζημιόγono συμπεριφορά του. Γιατί μετά από τον Ανδρέα με ιστορικούς υπολογισμούς έρχεται αυτή εδώ η καταστροφή. Ο Ανδρέας ήταν αυτός που δημιούργησε τη βάση όσων τραβάμε σήμερα.**

Γιατί απέτυχε ο εκσυγχρονισμός του Σημίτη;

Γιατί δεν ήταν εκσυγχρονισμός. Η οχταετία Σημίτη ήταν κάτι αλλιώςτικο. Ο εκσυγχρονισμός του δεν επιδέχεται ορισμού. Δεν εκσυγχρόνισε σχεδόν κανέναν από τους μεγάλους θεσμούς. Και η οικονομία αφέθηκε ελεύθερη να συνεχίσει τον δρόμο που είχε πάρει πριν και συνέχισε μετά. Σε ποιον τομέα μπήκε το μαχαίρι στο κόκαλο; Σε ποιον τομέα έγινε παραγωγικότερη η οικονομία; Δεν υπήρξε σε αυτόν τον εκσυγχρονισμό ένα περιεχόμενο που να δονεί την ψυχή των πολιτών. **Το να γίνονται καταγγελίες και να λέει ο Σημίτης πήγαινε στον εισαγγελέα, δεν είναι πολιτική.** Τι πάει να πει αυτό; Κανένα από τα νέα οικονομικά ήθη που εισήχθησαν δεν συντονιζόταν με τις βασικές δημοκρατικές αρχές της

κοινωνικής δικαιοσύνης, του αυτόματου ελέγχου των λειτουργιών της οικονομίας κ.λπ. Τι από αυτά συνέβη; Άλλο παράδειγμα. Ξέρεις μπορεί να πληγωθεί πολύ κανείς κοιτάζοντας εκείνη την περίοδο λίγο πριν και λίγο μετά, που μιλούσαμε για ισχυρή Ελλάδα. Που ήταν αυτό το πράγμα; Μόνο στη γλώσσα όσων τα έλεγαν. Διότι όταν μιλάς για την ισχυρή οικονομία πρέπει να γνωρίζεις και ο Σημίτης δεν γνώριζε. Άλλο να γνωρίζεις ακαδημαϊκά τα οικονομικά, με στενή τεχνοκρατική αντίληψη και άλλο να αντιλαμβάνεσαι την ροή και την μεταβολή των οικονομικών ως ένα φαινόμενο που επηρεάζει και επηρεάζεται από τη ροή της κοινωνικής ζωής. Κι αυτό είναι ένα πρόβλημα όλων των πολιτικών μας. Ίσως γιατί αυτό το ύφος τους ταίριαζε επειδή εμπεριείχε πολλή επίδειξη και ναρκισσισμό. Αλλά η οικονομία έχει τους δικούς της κανόνες και τη δικιά της διαδρομή. Κι αυτό δεν το καταλαβαίνουν. Όταν ένα βράδυ στο σπίτι του Αντώνη Σαμαράκη είπα στον Σημίτη γιατί άφησες τον Παπαντωνίου, που εγώ με τον Γιάννο ήμουν φίλος και του κήρυξα πόλεμο, να λέει αυτές τις ανοησίες, μου λέει: Διαμαντή είναι δυνατόν να γράφεις ότι ακόμη έχουμε ξύλινα πόδια και να μη βλέπεις την ευημερία γύρω μας; Εγώ του μιλούσα ως οικονομολόγος και εκείνος απαντούσε σαν λογιστής. Και δεν νομίζω ότι με κορόιδευε.

Για τον Βενιζέλο, σήμερα πια, τι γνώμη έχετε;

Τον Βενιζέλο τον πλήρωσα ακριβά. Και τώρα που απολογούμαι δεν έχω καλά επιχειρήματα. Ήμουν ένας από τους έξι διανοούμενους το 2007 που δεν κρατιόμασταν και τον στηρίξαμε. Σήμερα θα σου πω όμως, **αλίμονο στη χώρα που διοικείται από Βενιζέλους, από ανθρώπους που είναι ασυγκράτητοι και διψούν για επιβεβαίωση και αξιώματα.** Πρώτα απ' όλα δεν καταλαβαίνει πολλά από τα πράγματα που γίνονται σήμερα στον διεθνή οικονομικό χώρο και είναι υπουργός οικονομικών. Στις Βρυξέλλες δεν φαίνεται να περνάει τις εξετάσεις. Θα μου πεις είναι καλύτερος από τον Λοβέρδο και τον Χρυσοχόϊδη. Φαντάσου πού έχει φτάσει το επίπεδο του πολιτικού προσωπικού.

Από πού να περιμένουμε την ελπίδα;

Φοβάμαι. Πολλοί άνθρωποι και αγαπημένοι φίλοι μου, δεν μπορούν να αποφύγουν τον εναγκαλισμό με το ονειρώδες. **Εγώ όμως δεν βλέπω πώς θα επανέλθει η κοινωνική ηρεμία σ' αυτόν τον τόπο.** Με βασανίζει αυτή η απαισιόδοξη σκέψη. Κάναμε λάθη, ναι. Σε αυτό το παιχνίδι της Ευρώπης έπρεπε να τηρήσουμε τους κανόνες και εμείς εσκεμμένα και με κομπασμό και υπερηφάνεια δεν το κάναμε. Κι όλα αυτά αληθινά, ελεεινά και τρισάθλια. Αμαρτήσαμε ναι, αλλά όχι κι έτσι. Οι κύριοι στις Βρυξέλλες αφού ήξεραν ότι λειτουργούσαμε έτσι γιατί μας άφηναν τόσα χρόνια; Γιατί δεν μας νουθέτησαν, δεν μας συγκράτησαν; **Οι πολιτικοί διέφθειραν περαιτέρω την κοινωνία μας και τώρα μια διεφθαρμένη κοινωνία αρνείται να κάνει αυτό που πρέπει.** Αυτά έπρεπε να πει ο Πάγκαλος. Τα φάγανε, ναι, αλλά μαζί όχι. Με διέφθειρες, με έμαθες πώς να έρχομαι σε σένα όταν χρειάζομαι κάτι, να αναζητώ το βόλεμα και τώρα τι θέλεις από μένα;

Η μεγαλύτερη ανησυχία σας ποια είναι;

Αν στο πω θα γελάσεις. Όχι εσύ. Ο αναγνώστης μας... **Φοβάμαι για το έθνος!** Ο Γιάννης Σακελλαράκης, ένας διαπρεπής αρχαιολόγος που, για ευνόητους λόγους, δεν έγινε ποτέ καθηγητής στην Ελλάδα, ήταν δεμένος με τούτα τα χώματα. Ο αναγνώστης σου θα αναρωτηθεί τι θα πει, στα 2012, δεμένος με τα χώματα. Δεν ξέρω. Ό, τι καταλαβαίνει ο

καθένας. Μου έλεγε ο Γιάννης, ρε συ Διαμαντή τόσα χρόνια σκάβω και ανακαλύπτω όλα αυτά τα ευρήματα. Ξέρεις πού καταλήγω; Ίδιοι μασκαράδες ήταν κι αυτοί όπως κι εμείς, αλλά ήταν και κάτι άλλο. Είχανε ψυχή. Αυτό εννοώ λέγοντας ότι φοβάμαι για το έθνος. **Αυτό το έθνος το έμαθα στην πρώτη δημοτικού και από τη μάνα μου.** Ας μου πει κάποιος τι άλλο έχουμε τούτη τη στιγμή της συμφοράς να μας κρατήσει. Εγώ δεν πρόκειται να πάρω μια σημαία και να βγω στους δρόμους και να φωνάζω ζήτω η Ελλάς και ζήτω το έθνος. Ξέρω όμως πως κάτι μέσα στην ψυχή μου αναστατώνεται. Αυτό φοβάμαι ότι χάθηκε, χάνεται. Λυπάμαι που όταν γκρινιάζουμε για την κρίση φτάνουμε μέχρι εκεί που πάει το άτομό μας. Αυτούς τους Έλληνες φοβάμαι που αλλάξανε μέσα σε είκοσι χρόνια αξίες και ιδανικά. >>

ΣΗΜ. Ως προς την τελευταία παράγραφο ας θυμηθούμε τι γράφει ο Σημίτης στο βιβλίο του «Εθνικιστικός λαϊκισμός ή ελληνική πολιτική;» :

«Η πολιτική μας είναι να ενισχύσουμε με κάθε τρόπο και κάθε μέσο την αδιαφορία απέναντι σε εξελίξεις με ιδεολογικό προσανατολισμό, μια χωρίς απήχηση χριστιανική παράδοση, Να εμποδίσουμε και να αποτρέψουμε με κάθε κόστος ην προσήλωση στη ιδέα του έθνους και στην χριστιανική παράδοση που αποδυναμώνει και εγκυμονεί κινδύνους σε μια σύγχρονη παρουσία, που πρέπει να έχει η Ελλάδα».

Ας θυμηθούμε επίσης ότι ο ελληνικός λαός εψήφισε τον Σημίτη Πρωθυπουργό της Ελλάδος δύο φορές!